

Siže politike

**Na koji način politike mogu
doprineti društvenim
inovacijama u ruralnim
područjima**

Za projekat je odobreno finansiranje programa Evropske unije za istraživanje i inovacije Horizont 2020 na osnovu sporazuma o bespovratnoj pomoći 677622.

Društvene inovacije u marginalizovanim ruralnim područjima (SIMRA) je projekat u trajanju od četiri godine (2016–2020) finansiran iz programa Evropske unije Horizont 2020 (sporazum o bespovratnoj pomoći 677622). Njegov cilj je unapređenje razumevanja društvenih inovacija i inovativnog upravljanja u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnom razvoju i kako ih podići na viši nivo u marginalizovanim ruralnim područjima širom Evrope i oko Mediterana, uključujući i zemlje koje nisu članice EU.

Autori: Bil Sli (The Rural Development Company) i Loren Mosdejl (Euromontana)

Autorska prava: Predviđena je široka distribucija ovog dokumenta. Dozvoljeno je umnožavanje ovog dokumenta i njegovih odlomaka uz pravilno navođenje izvora.

Datum objavljivanja: januar 2020. godine

Dizajn: IAMZ-CIHEAM

Zahvalnost: Glavni autori žele da izraze zahvalnost projektnom timu koji radi na politici i praktičnom delu, a pre svega udruženju Euromontana i institutu IAMZ-CIHEAM na uredničkoj i prezentacionoj podršci, kao i Lauri Seko i Eleni Pizani na korisnim komentarima.

Sli, B., Mosdejl, L. (2020). Na koji način politike mogu doprineti društvenim inovacijama u ruralnim područjima. Siže politike (dokument sastavljen u okviru projekta SIMRA finansiranom iz programa H2020). Preuzeto sa veb lokacije projekta SIMRA (www.simra-h2020.eu/).

Sadržaj

DEVET KLJUČNIH PORUKA ZA POLITIČKE AKTERE	4
1. Uvod.....	5
2. Naša definicija društvenih inovacija	7
3. Pritisci koji pokreću društvene inovacije	8
4. Četiri osnovne ideje na kojima su zasnovane društvene inovacije: ekosistem inovacija, socijalni kapital, razvoj u okviru niše, kreativnost.....	9
5. Četiri primera društvenih inovacija s pogodnostima koje prevazilaze one društvene	10
6. Ključne poruke	13
7. Šta je sledeće?	15

DEVET KLJUČNIH PORUKA ZA POLITIČKE AKTERE

Ključna poruka 1: Široko razumevanje pojma društvenih inovacija stvara prostor za razumevanje lokalnih različitosti i potreba kojima se treba pozabaviti

Poziv na akciju: Razmotriti i revidirati opšteprihvaćenu definiciju BEPA, koja je previše uska i trenutno ne uključuje angažovanje civilnog društva u vezi sa ekonomskim i ekološkim poboljšanjima.

Ključna poruka 2: Ustaljeni modeli koje formiraju različiti fondovi i institucije moraju biti prilagođeni kako bi se omogućilo zajedničko delovanje na nivou zajednice

Poziv na akciju: Stvoriti radne grupe sačinjene od članova iz više odeljenja u okviru Evropske komisije kako bi se osiguralo efikasnije usklađivanje politika u svrhu društvenih inovacija kroz fondove ESIF i razvile zajedničke regulatorne obaveze na nivou EU. Na nacionalnom i regionalnom nivou treba podržati pristupe koji podrazumevaju finansiranje iz više izvora.

Ključna poruka 3: Usklađivanje politika na svim nivoima od ključnog je značaja za efikasno pružanje podrške društvenim inovacijama

Poziv na akciju: Podržati stvaranje sistema podrške na svim nivoima kako bi se obezbedilo da ključne ideje politika iz EU budu efikasno prenete na nacionalni, regionalni i lokalni nivo.

Ključna poruka 4: Instrumenti politika EU sa ograničenim fondovima za posebnu svrhu mogu doprineti širem prihvatanju značaja društvenih inovacija

Poziv na akciju: Obezbediti ograničene komponente za posebnu svrhu različitih ESIF fondova u cilju podsticanja angažovanja i davanja većeg prioriteta politici društvenih inovacija.

Ključna poruka 5: Sistem politika na nacionalnom/regionalnom nivou koji podržava osnaživanje zajednice od ključnog je značaja

Poziv na akciju: Uspostaviti pravni osnov na nacionalnom nivou za angažovanje civilnog društva u kreiranju i sprovođenju politika u različitim oblastima kao što su socijalna zaštita, životna sredina i klimatske promene.

Ključna poruka 6: Oživljavanje i izgradnja kapaciteta u marginalizovanim zajednicama od ključnog su značaja za dugoročne koristi, ali za njihovu realizaciju potrebno je vreme

Poziv na akciju: Pružiti podršku zajednicama i regionima u najnepovoljnijem položaju kroz oživljavanje i izgradnju kapaciteta u cilju osnaživanja veština aktera u civilnom društvu kako bi radili tamo gde su tržišta slaba i gde su potrebna rešenja koja prevazilaze tržišnu logiku.

Ključna poruka 7: Društvene inovacije u velikoj meri doprinose Evropskom Zelenom Planu (European Green Deal)

Poziv na akciju: Koristiti društvene inovacije kao alat za angažovanje civilnog društva, maksimalno angažovanje zajednice i promovisanje inovativnih rešenja u oblastima u kojima je prepoznata potreba za delovanjem.

Ključna poruka 8: Deljenje dobrih praksi pomaže

Poziv na akciju: Izgraditi i održati specifične mreže na nacionalnom i međunarodnom nivou za deljenje dobrih praksi (npr. u domenu transporta unutar zajednice; energije u zajednici; lokalnih sistema hrane).

Ključna poruka 9: Različite zemlje su u različitim fazama razvoja sistema podrške za društvene inovacije

Poziv na akciju: Preduzeti konkretne mere i pronaći rešenja u zemljama u kojima su politike za društvene inovacije najmanje razvijene i gde je kapacitet civilnog društva slabiji pružanjem podrške posetama/razmenama u cilju obuke i na primerima dobrih praksi.

1. Uvod

Karlos Moedas, komesar EU za istraživanje i inovacije, je 6. novembra 2018. godine izjavio „u Evropskoj uniji ćemo više novca uložiti u društvene inovacije, ne zato što je to u trendu, nego zato što verujemo da budućnost inovacija leži u društvenim inovacijama.“

Istraživači i stručnjaci su otkrili da društvene inovacije dosežu veoma daleko i obuhvataju razne teme kao što su unapređenje socijalne zaštite, posebno za grupe u nepovoljnom položaju, efikasnije pružanje usluga iz trećeg sektora, poboljšano upravljanje životnom sredinom i efikasnija upotreba digitalnih tehnologija. Mogu pomoći u suočavanju sa velikim društvenim izazovima kao što su sve starije stanovništvo i klimatske promene. Opšti cilj je stimulacija održivog razvoja.

Ovaj siže bavi se izazovom isticanja značaja društvenih inovacija u kreiranju politika, jer iako društvene inovacije mogu nastati kao rezultat angažovanja građana, njihov uticaj može se u velikoj meri poboljšati kreiranjem pratećih politika. Iako sada postoje određena sredstva politike Evropske unije, poput Akcije za pametna sela (Smart Villages) i proširenja Akcije za zapošljavanje i društvene inovacije (Employment and Social Innovation - EaSI) u budućem Evropskom Socijalnom Fondu (ESF+), koja dalje razvijaju ideju, prožimanje ostalih politika principima i praksama društvenih inovacija moglo bi doneti još više pozitivnih rezultata. Pismo misije novog predsednika¹ upućeno Janušu Vojčekovskom ukazuje na potrebu za približavanjem politike građanima EU.

U ovom sižeu politika ćemo:

- definisati šta podrazumevamo pod društvenim inovacijama, njihovim pokretačima i ključnim konceptima;
- objasniti ulogu društvenih inovacija u marginalnim ruralnim područjima služeći se primerima u cilju istraživanja potencijala društvenih inovacija da doprinesu boljim društvenim, ekonomskim i ekološkim ishodima;
- pokazati kako javna politika može poboljšati prilike za društvene inovacije, kao i svoje pozitivne uticaje i ishode.

Od svog nastanka 2016. godine, projekt Horizont 2020 koji se bavi društvenim inovacijama u marginalizovanim ruralnim područjima (SIMRA) prednjačio je u isticanju doprinosa društvenih inovacija društvenom, ekonomskom i ekološkom razvoju ruralnih područja koja su u nepovoljnom položaju. Ovaj siže zasnovan je na njegovim zaključcima.

Puni potencijal društvenih inovacija često pada u drugi plan u odnosu na njihove srodnike zvučnijih imena, kao što su tehničke, poslovne ili inovacije u javnom sektoru, ali one ipak svojim karakterom oblikuju transformativne promene. Najnoviji OECD-ov Oslo priručnik za inovacije samo se u prolazu osvrće na društvene inovacije. One su spominjane u naslovima kada je Manuel Baroso, bivši predsednik Evropske komisije, naglasio njihov značaj za projekat rekonstrukcije nakon globalne finansijske krize i kada je predsednik Barak Obama osnovao Kancelariju za društvene inovacije i učešće građana. Komponenta EaSI finansijskog alata ESF+, inicijativa EU za

¹ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/mission-letter-janusz-wojciechowski_en.pdf

pametna sela i ponovno pokrenuta saradnja LEADER nude odgovarajuće platforme za podršku društvenih inovacija. Osim toga, društvene inovacije mogu da doprinesu politikama jednakosti koje su u srcu evropskog projekta.

U porastu je zainteresovanost za proširenje ideje Sistema znanja i informisanja u oblasti poljoprivrede (AKIS) u Sistem znanja i informisanja u oblasti poljoprivrede i ruralnih područja (ARKIS). Slažemo se sa potrebom da se fokus na inovacije proširi na sve ključne elemente ruralne ekonomije kako bi se u ARKIS uključile društvene inovacije trećeg sektora i verujemo da postoji pravovremena prilika da organizacija EIP AGRI u potpunosti podrži takav potez.

Treći sektor je glavni pokretač društvenih inovacija i daje važan doprinos dobrobiti, posebno u oblastima u kojima su tržišta najslabija, a država i opštine se bore da isporuče ključnu robu i usluge.

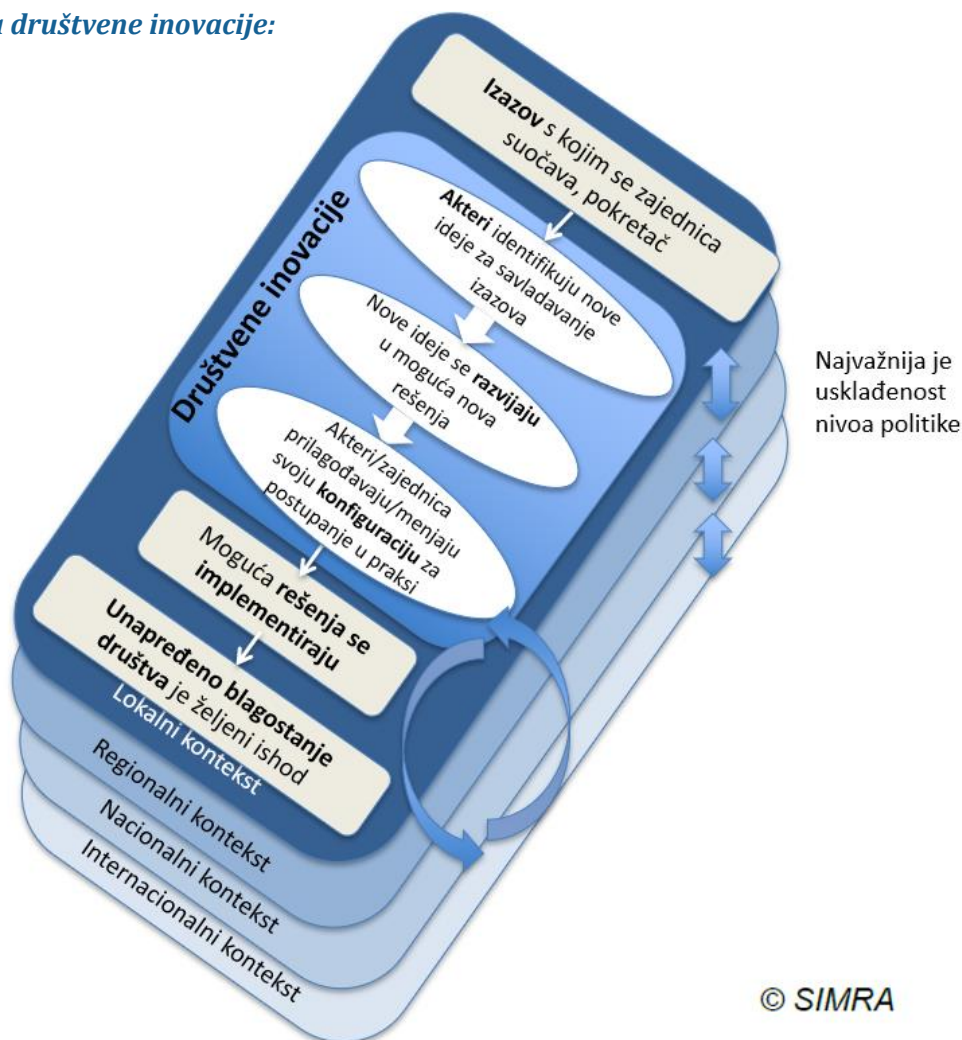
Predlažemo da, kako pre ekonomske krize, tako, pa čak i snažnije, nakon nje, u postizanju ciljeva održivog razvoja i suočavanju sa velikim izazovima kao što su klimatske promene i migracije, pojednostavljeni binarni model tržišta i države treba zameniti modelom koji prepoznaje treći sektor i značaj aktivnosti koje vode građani ili koje su društveno motivisane.

2. Naša definicija društvenih inovacija

U društvenim inovacijama prepoznajemo potencijal za poboljšanje društvenog, ekonomskog i ekološkog blagostanja koji seže dalje od čisto društvenog domena. Naglašavamo ulogu i uticaj aktera civilnog društva koji pokreću društvene inovacije, sami ili u saradnji sa drugima, vršeći pozitivan uticaj u društvenim, ekonomskim

i ekološkim domenima. Društvene inovacije definisali smo na sledeći način: „Izgradnja novih i promena postojećih društvenih praksi, a kao odgovor na društvene izazove, koja za rezultat ima poboljšanje društvene dobrobiti, i uključuje angažman aktera građanskog društva“..

Proces stvaranja društvene inovacije:

3. Pritisci koji pokreću društvene inovacije

Već je dobro poznato da postoje posebne poteškoće u marginalizovanim i ugroženim delovima Evrope. Od Kohezionog fonda, preko primene Evropskog fonda za regionalni razvoj, sve do podrške za Područja s prirodnim ograničenjima, dobro je poznato da su neka područja suočena sa složenim izazovima. Tu spadaju regioni u kojima su teška industrija i rudarstvo ranije imali vodeću ulogu i brojna udaljena ruralna područja u kojima dominira primarni sektor, gde je okruženje nepovoljno, broj stanovnika je u čestom padu i ekonomija je slaba.

U okviru projekta SIMRA fokusirani smo na ruralnu dimenziju društvenih inovacija. Bavimo se različitim ruralnim zajednicama koje žive u izolaciji, u selima i malim poljoprivredno orjentisanim mestima koja predstavljaju veliki deo Evropske unije. Međutim, u bilo kojem području gde je tržišna ekonomija slaba i javni sektor ugrožen štedljivošću ili drugim izazovima, društvene inovacije mogu imati odlučujuću ulogu u regeneraciji i izgradnji veće otpornosti. Kada se postojeća slabost dodatno zakomplikuje efektima globalne ekonomske krize i kada postoje veliki novi izazovi poput klimatskih promena s kojima se treba uhvatiti u koštac, kapacitet tržišta i države može biti dodatno ugrožen, a potreba za dodatnim načinima pružanja usluga može biti još veća.

Nadalje, danas je naširoko prihvaćeno da velike firme koje su kroz političke podsticaje dovedene u ruralna područja nisu isplative

kada govorimo o korišćenju Regionalnog i Kohezionog fonda i da je bolje podržati lokalna mala i srednja preduzeća. Udaljenost je često bila uzrok iseljavanja talentovanih mladih ljudi, pa je u ruralnim područjima stanovništvo bivalo sve strarije i javljalo se sve više problema u vezi sa neadekvatnim pružanjem usluga, društvenim isključenjem i izolacijom. Udaljenost od centara moći znači da stanovnici takvih područja često imaju osećaj da ne mogu uticati na političke ili administrativne odluke koje bi mogle poboljšati njihove životne uslove.

Kad su usluge javnog prevoza u padu, kada se prodavnice zatvaraju, sistemi socijalne zaštite ne rade, kada su usluge zaštite životne sredine (poput upravljanja šumskim požarima ili kvalitetom vode) ugrožene, ovaj negativni trend može se sprečiti angažovanjem civilnog društva. Vlasništvo socijalnih preduzeća i zajednice sada se širi i obuhvata vlasništvo nad farmama i šumama, obnovljivim izvorima u zajednici, recikliranje i upravljanje otpadom. Ove široke primene prevazilaze usku koncepciju društvenih inovacija.

Različita područja suočena su sa veoma različitim društvenim, ekonomskim i ekološkim izazovima. Dobro je poznato da univerzalne politike ne mogu biti nametnute, ali mi tvrdimo da moć društvenih inovacija pomaže u izgradnji partnerstava sa civilnim društvom i utemeljenju i prilagođavanju političkih okvira lokalnim uslovima.

4. Četiri osnovne ideje na kojima su zasnovane društvene inovacije: ekosistem inovacija, socijalni kapital, razvoj u okviru niše, kreativnost

Globalizacija stvara velike razlike u bogatstvu i blagostanju u različitim područjima i u različitim vremenima, pri čemu su ulaganja i bogatstvo koncentrisana u glavnim regionima, a područja u nepovoljnijem položaju suočena su sa velikim izazovima po pitanju prilagođavanja. Preokreti tržišne ekonomije koji su počeli 2008-9. godine dodatno su pojačali ove pritiske.

Generalno se smatra da su **efikasne inovacije** rezultat saradnje više zainteresovanih strana koje teže zajedničkim ciljevima, a u kojoj je civilno društvo aktivan igrač. Snaga ekosistema inovacija varira od mesta do mesta. Tamo gde je mala, može biti ojačana intervencijama u politikama na više nivoa.

Pokazalo se da **socijalni kapital** ima značajan uticaj na razvoj koji predvode zajednica i aktivno građanstvo, kroz podršku kolektivnog angažovanja pomoću novih mreža, zajedničke vizije i izgradnje poverenja. Čuveni američki politikolog Robert Putnam odlučno je ukazao na to kako jak socijalni kapital može da da pozitivan doprinos razvoju, kao i kako slab socijalni kapital i gubitak poverenja ugrožavaju angažovanje građana i dobru upravljačku praksu.

Izazov ostvarivanja održivog razvoja u svetu danas uglavnom je priznat, ali zavisnost od ustaljenih praksi usporava promene u postojećim socijalno-tehnološkim režimima. Dobro osmišljena politika može biti ključni faktor u pružanju podrške razvoju **istraživačkih niša, kao i u ostvarivanju neophodnih tranzicija.**

Američki teoretičar socijalne ekonomije Ričard Florida smatra da postoji jaka veza između pozitivnih rezultata razvoja i prisustva **kreativnih ljudi** – ne samo umetnika, već i menadžera i istraživača. Kreativnost je srce inovacije. Veruje se da će oblasti s većim udelom „kreativne klase” biti uspešnije, ali nije toliko sigurno da li kreativna klasa prelazi na neko mesto i tamo pospešuje rast ili pristupstvo kreativnih stanovnika pokreće unapređenja u blagostanju. Ideje Ričarda Floride primenljive su kako na ruralnu tako i na urbanu Evropu.

Kada postoje otvoreni dinamički sistemi inovacija i jak socijalni kapital, veća je verovatnoća za procvat društvenih inovacija i mogu se očekivati održiviji rezultati razvoja. Ključni koncepti i teorije podržavaju spoznaju da bez jakog socijalnog kapitala, društvene, ali i sve ostale inovacije, često nailaze na smetnje. Kreativno istraživanje niša delovanja osnovni je deo pronalaženja novih rešenja i novih načina za dobijanje boljih rezultata. Kada kreativni pojedinci rade zajedno, mogu se očekivati bolji društvenoekonomski rezultati, ali i rezultati pogodni za zaštitu životne sredine.

5. Četiri primera društvenih inovacija s pogodnostima koje prevazilaze one društvene

Projekat SIMRA izdao je nekoliko knjižica primera dobre prakse². Četiri primera u nastavku pokazuju da je pokrivenost društvenih inovacija veoma široka i da društvene inovacije imaju moć generisanja obimnih rezultata za ekonomiju, društvo ili zaštitu životne sredine. Širom Evrope možemo naći na hiljade primera lokalno osmišljenih odgovora na probleme, od povećane mobilnosti i transporta, preko preuzimanja prodavnica kao zadruga u okviru zajednice, čak do toga da zajednice u Škotskoj organizuju i kupuju ostrva. To su projekti zajednice za očuvanje energije, projekti za integraciju izbeglica u glavne društvene tokove, projekti zaštite životne sredine koji se bave reciklažom, smanjenjem emisija štetnih gasova i kvalitetom vode, projekti za smanjenje rizika od požara u mediteranskim šumama, projekti za pomoć bivšim vojnicima za savladavanje posttraumatskog stresnog poremećaja. U središtu svih ovih projekata nalazi se aktivno angažovanje civilnog društva, a skoro u svim slučajevima i volja ljudi da se posvete pružanju podrške svojoj zajednici na način koji prevazilazi tržišnu logiku, koji pomaže u prevazilaženju nedostataka kako tržišta, tako i pružanja javnih usluga koje se opštine bore da održe.

Zadruga seoskih žena u Južnom Tirolu, u Italiji

U severnoj Italiji, zadruga seoskih žena u Južnom Tirolu brine o deci i starijim ljudima, povezujući generacije i kreirajući ekonomske dobiti. Počevši od usluga brige o deci, zadruga se proširila tako da sada obuhvata 150 seoskih žena koje za 800 dece obezbeđuju prostore za brigu u sopstvenim domovima. Nedavno su odlučile da prošire raspon svojih usluga tako da obuhvata i brigu o starijim ljudima. Pružanje socijalne zaštite uvodi raznolikost u priliv prihoda domaćinstva na farmi i povezuje mlade i stare u zajednicu na farmi. Pogodnosti su i kulturne i ekonomske prirode i pružaju mladima i starima važno iskustvo zbrinutosti u okruženju na farmi.

© www.kinderbetreuung.it

² www.simra-h2020.eu/index.php/brochure/

Samse, Danska

Na izolovanom danskom ostrvu Samse, na kom živi 4.000 stanovnika, zajedničko planiranje i investicije u obnovljive izvore energije doveli su do obnove zajednice i umnogome smanjili njen ugljeni otisak. Ostrvo Samse osvojilo je 1997. godine na takmičenju koje je organizovala danska vlada nagradu da postane ugljenično neutralno ostrvo. Izgradnja kopnenih i priobalnih vetroelektrana i upotreba biomase za grejanje unutar zajednice dovele su ne samo do neutralizacije upotrebe ugljenika električnom energijom iz obnovljivih izvora, već i do njene prodaje izvan granica ostrva. Efekat je bila potpuna transformacija. Građani su pozvani da učestvuju u procesu planiranja i da budu suinvestitori, a uspeh projekta privukao je i malobrojne skeptike. Ostrvo je sada atraktivna destinacija za one koji žele da pređu na način života koji podrazumeva malu emisiju ugljenika.

Sada tamo postoji i akademija za obnovljive izvore energije za podršku edukaciji i obuci za istraživanje. Ugljeni otisak ostrva Samse 2014. godine bio je -12 tona po stanovniku, što uključuje proizvodnju 10 priobalnih turbina koje su postavljene kako bi neutralisale emisiju ugljenika u sektoru transporta. Radi poređenja, prosek Danske je 6,2 tone po stanovniku godišnje.

© Samsøe Energy Academy

Društveno preduzeće Portsoy Community Enterprise, Škotska, UK

U severoistočnoj Škotskoj, društveno preduzeće Portsoy Community Enterprise oživelo je lokalnu zajednicu pomoću integrisanog pristupa turizmu. Pre dvadeset i pet godina, nekoliko članova zajednice u Portsoju, selu na severnoj obali regije Aberdinšir, odlučilo je da proslave 300. godišnjicu izgradnje svoje luke organizujući festival koji je trebalo da se održi samo te godine. Taj festival je prerastao u godišnju manifestaciju, dok je organizacioni odbor postao Fond za razvoj zajednice koji danas rukovodi muzejem, tradicionalnom brodogradilišnom radionicom, parkom za kamp prikolice i barakom. Rad preduzeća Portsoy Community Enterprise danas ima glavnu ulogu u oživljavanju ove zajednice, povezujući kulturu, izgradnju kapaciteta i ekonomski razvoj putem turizma. Preduzeće Portsoy Community Enterprise je 2016.

godine imalo 5 zaposlenih i 100 volontera, s godišnjim prometom od 332.849 funti.

© www.portsoy.org

Boravište Baba, Bugarska

Boravište Baba je inicijativa za zbližavanje gradske omladine i starijih ljudi koji žive u udaljenim selima u Bugarskoj s niskom gustom naseljenosti. Mladi učesnici provode mesec dana živeći svakodnevnim životom u domaćinskoj zajednici i učeći kulturno nasleđe planinskog sela, kako bi se kreirao spoj preduzetničkog duha mladih ljudi i tradicionalne kulture starijih ljudi sa Rodopskih planina u Bugarskoj. Između 10 i 20 mladih ljudi iz gradova svake godine učestvuje u ovom projektu od 2015. godine u tri različite regije u Bugarskoj. Ovakva interakcija dovodi do kreiranja specifičnih proizvoda, usluga, događaja i inicijativa zasnovanih na tradicionalnom znanju i kreiranih imajući

na umu potrebe lokalnih stanovnika, kao što su CD s narodnim pesmama s Rodopskih planina snimljenim u profesionalnom studiju ili renoviranje stare seoske pekare. Na ovaj način Boravište Baba pomaže u očuvanju neprocenjivih tradicija, zanata i priča iz sela i njihovoj upotrebi kao živog izvora za inovativna rešenja koja mogu zadovoljiti potrebe bugarskih sela.

© Baba Residence (Ideas Factory)

Ovakvi projekti uglavnom se pokreću zbog nekog postojećeg problema, iako se povremeno dešava da lokalna grupa iskoristi priliku koja se ne zasniva na problemu. U svakom slučaju, za projekte je potrebna ne samo posvećenost lokalnog stanovništva, već i efektivno vođstvo i dobre veštine planiranja i aktivnosti ključnih zainteresovanih strana. Takve veštine ne nalaze se na svakom koraku i uvek postoji rizik da će uspešne zajednice - moderno rečeno, pametna sela - postajati sve pametnije, dok će zajednice koje kaskaju za njima sve više zaostajati. Može biti potrebno preduzimanje konkretnih mera da bi se ovaj problem izbegao. Za razvoj veština i oživljavanje potrebna je podrška politike.

Smatramo da su jak socijalni kapital i dobro vođstvo u zajednici najvažniji za uspeh. Isto tako, zakoni koji pružaju podršku (kao što je škotski zakon o osnaživanju zajednice iz 2015. godine) daju grupama civilnog društva priliku za delovanje. Ako takva politika ne postoji, projekti često nailaze na probleme. Obezbeđivanje finansija za pokretanje privrede za male studijske posete za učenje iz uspešnih projekata i pomoć pri kreiranju pravnih struktura i mreža „srodnih duša“ takođe može dosta učiniti i izgraditi prilike za društveno učenje.

6. Ključne poruke

Ovo su ključne poruke koje proizilaze iz naših SIMRA istraživanja.

1

Ključna poruka 1: Široko razumevanje pojma društvenih inovacija stvara prostor za razumevanje lokalnih različitosti i potreba kojima se treba pozabaviti

Autori politika moraju obuhvatiti čitav raspon mogućih društvenih inovacija u ruralnim oblastima, prepoznajući njihov potencijal da ostvare isplativ doprinos kroz aktivan treći sektor, a koji će dopunjavati javno i privatno pružanje roba i usluga

na način koji društveno relevantne i pružaju doprinos postizanju pozitivnih rezultata u oblasti privrede i zaštite životne sredine.

2

Ključna poruka 2: Ustaljeni modeli koje formiraju različiti fondovi i institucije moraju biti prilagođeni kako bi se omogućilo zajedničko delovanje na nivou zajednice

Autori politika za opštinski nivo iz EU moraju da shvate da su njihovi modeli formiranja politike, kao i način njene prezentacije često neprilagođeni potrebama ruralnih zajednica, koje smatraju da su pravila i administrativni dogovori za različite fondove previše složeni i često neprikladni za združene akcije kada treba obezbediti podršku inicijativama zasnovanim na „mestu“ (place-based initiatives). Stimulativne politike treba da budu osmišljene tako da različiti Strukturni i Investicioni fondovi EU budu razumljivi onima koji će ih direktno koristiti. Neka odeljenja prihvataju društvene inovacije; druga retko koriste taj termin. Treba formirati radne grupe koje bi obezbedile kohrentnost između različitih fondova. Usklađeno kreirana podrška bi i za rukovodstvo doprinela efikasnom pružanju podrške na nivou zajednice.

3

Ključna poruka 3: Usklađivanje politika na svim nivoima od ključnog je značaja za efikasno pružanje podrške društvenim inovacijama

Stimulativna politika formira se na tri nivoa: na nivou EU, nivou države članice i na regionalnom i opštinskom nivou; ako sistem nije dobro usklađen ili je nedovoljno razvijena na bilo kom nivou, postoji opasnost da će efikasna podrška politici za društvene inovacije biti ugrožena. Državama članicama i opštinama potrebni su podrška i primeri dobre prakse kako bi se omogućio razvoj odgovarajućeg sistemapolitika.

4

Ključna poruka 4: Instrumenti politika EU sa ograničenim fondovima za posebnu svrhu mogu doprineti širem prihvatanju značaja društvenih inovacija

Specifični instrumenti politika, koji se razvijaju na osnovu uspeha nekih lokalnih akcionih grupa u okviru saradnje LEADER, mera saradnje u okviru Programa za ruralni razvoj, hitnih politika kao što su one koje pružaju podršku pametnim selima i nekih akcija organizacije EIP AGRI stavljaju fokus na društvene inovacije, ali ukoliko se fondovi strogo ne ograniče i ako po potrebi olakšavanje ne preuzmu vešti pokretači, ogroman potencijal društvenih inovacija za bolje rezultate neće se ostvariti. Strogo ograničavanje fondova dalo bi stvarnu podršku retorici Evropske komisije. To bi takođe podstaklo zemlje koje zaostaju da se posvete društvenim inovacijama.

5

Ključna poruka 5: Sistem politika na nacionalnom/regionalnom nivou koji podržava osnaživanje zajednice od ključnog je značaja

Politike na nacionalnom nivou koje podržavaju osnaživanje zajednice od ogromnog su značaja. Na primer, Škotska je postala pionir zahvaljujući svojim zakonima o osnaživanju zajednice, zakonima o agrarnoj reformi i novim društvenim politikama. Osim ovih politika otvoreno usmerenih na zajednicu, postoji potreba za odgovarajućim pravnim i institucionalnim strukturama za društvena preduzeća, društvima za doprinos zajednici, humanitarnim organizacijama i zadrugama uz vođstvo specijalizovanih agencija koje saraduju sa onima koji pokreću promene.

6

Ključna poruka 6: Oživljavanje i izgradnja kapaciteta u marginalizovanim zajednicama od ključnog su značaja za dugoročne koristi, ali za njihovu realizaciju potrebno je vreme

Autori politika moraju prepoznati visoku cenu zanemarivanja obespravljenih, kao i onih koje globalizacija marginalizuje. Obespravljene grupe podložne su različitim nativističkim i nazadnim društvenim pokretima, koji su se pojavili u mnogim državama širom Evrope. Kao odgovor na ove izazove, najvažnije je kreirati efektivne strategije za akcije za zajednice od najnižih slojeva kako bi se lokalni stanovnici osnažili i kako bi im se pružila pomoć u ispunjenju potreba koje trenutno nisu zadovoljene. To zahteva vreme, i napore za oživljavanje i izgradnju kapaciteta, ali to predstavlja ključnu i preko potrebnu investiciju.

7

Ključna poruka 7: Društvene inovacije u velikoj meri doprinose Evropskom Zelenom Planu (European Green Deal)

Društvene inovacije mogu povećati angažman civilnog društva u akcionim oblastima Evropskog Zelenog Plana. One mogu postaviti temelj za inovativne akcije i prakse dajući doprinos neophodnoj transformaciji, angažujući nezainteresovane ljude, dajući podršku onima koji su zanemareni i pružajući pomoć u unapređenju životne sredine kroz združene akcije.

8

Ključna poruka 8: Deljenje dobrih praksi pomaže

Postoji na hiljade primera dobre prakse u društvenim inovacijama, ali oni često ostaju neprimećeni. Treba učiniti više kako bi se obezbedilo efikasno deljenje dobre prakse putem nevladinih organizacija, lokalnih i regionalnih organa, država članica i EU. Kreiranje mreže društvenih inovatora može pomoći lokalnim akterima da brže prevaziđu smetnje i iskoriste prilike.

9

Ključna poruka 9: Različite zemlje su u različitim fazama razvoja sistema podrške za društvene inovacije

Različite istorije, nasleđa i institucije, kao i varijacije u socijalnom kapitalu i poverenju između civilnog društva i države stvaraju veoma različite mogućnosti. Politike za pospešivanje društvenih inovacija i očekivanja pozitivnog ishoda moraju uzeti u obzir ove razlike.

7. Šta je sledeće?

Ruralna Evropa suočava se s velikim izazovima po pitanju prilagođavanja kako bi odgovorila na različite probleme, od pada kvaliteta životne sredine, klimatskih promena, emigracije i starenja, do niskih nivoa ekonomske aktivnosti. Trenutni odgovori za podršku ruralnom razvoju još uvek se zasnivaju na produktivističkom okviru, a podržavaju se uglavnom tehnički oblici inovacija. Objavom Evropskog zelenog plana utvrđuje se da će „Komisija raditi na izgradnji kapaciteta za omogućavanje inicijativa iz naroda u vezi s klimatskim promenama i zaštitom životne sredine”, a društvene inovacije trebalo bi da budu ključ ove strategije, kao i Dugoročne strategije za ruralne oblasti.

Iz naše perspektive, literatura iz oblasti društvenih inovacija pre svega se bavi povećanjem ili proširenjem uspešnih inovacija. Neke društvene inovacije kao što je Buurtzorg, jedna od najvećih holandskih kompanija za pružanje socijalne zaštite i koja predstavlja organ trećeg sektora, pokazale su značajan kapacitet za rast. Na globalnom nivou, isti kapacitet pokazala je i banka Grameen. Neke društvene inovacije imaju mogućnost proširenja u širokom opsegu.

Međutim, gledajući odozdo, iz perspektive seoskih zajednica širom Evrope, postoji velika prostorna varijabilnost u širokom rasponu aktivnosti koje pokreće zajednica.

Ove aktivnosti mogu imati odlučujuću ulogu u kreiranju otpornijih zajednica. Često su potrebne finansije za pokretanje privrede i olakšice, posebno u zajednicama s niskim nivoima socijalnog kapitala. Razvoji zasnovani na „mestu“ ne mogu se uvek unaprediti, iako se ideje mogu proširiti, dobra praksa naglasiti, a mreže zainteresovanih strana kreirati.

Kreiranje stimulacionog sistema politika za društvene inovacije imaće jak pozitivan uticaj na ruralnu Evropu. Takvom sistemu politika potrebna je ne samo značajna podrška Evropske unije, već i aktivni angažman i podrška, uključujući koordinaciju i komunikaciju nacionalnih vlada i opština za obezbeđivanje institucionalnog okruženja u kom ruralne zajednice mogu da se razvijaju.

Evropske i nacionalne političke strukture treba hitno da razmotre da li se u dovoljnoj meri radi na pospešivanju društvenih inovacija i ostvarivanju njihovog visokog potencijalnog doprinosa putem ključnih političkih ciljava.

Saznajte više o projektu SIMRA

simra-h2020@iamz.ciheam.org

@SIMRAeu

@simra_eu

Posetite naš profil na stranici LinkedIn!

SIMRA Partneri

UNIVERSITÀ
DEGLI STUDI
DI PADOVA

CAIRO UNIVERSITY

